

ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИХ СВЯЗЕЙ И ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ: РЕГИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ

регулювання.

SUMMARY

The article deals with foreign economic aspects of government regulation and promotion of the newest import of equipment for modernization of the economies of the Customs Union of Belarus, Kazakhstan and Russia.

Keywords: international technology transfer, import the newest technological equipment, modernization, state regulation.

ТЕОРЕТИКО – МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ВИЗНАЧЕННЯ ТЕРМІНУ «ІННОВАЦІЯ»

Яковенко М. М., старший викладач, ДВНЗ «Донбаська державна машинобудівна академія», м. Краматорськ

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку і функціонування промислових підприємств в умовах світового господарства першочерговим завданням для стає підвищення конкурентоспроможності їх продукції на світових ринках, яку можливо підвищити тільки за рахунок переоснащення виробництва і впровадження нових технологій виробництва, тому подальший розвиток промислових підприємств повинен базуватися на інноваційні моделі розвитку. Існує безліч підходів до визначення сутності поняття «інновація», але й досі немає єдиного визначення її сутності, бо з розвитком людства, з потребою людства у все більш нових товарах та послугах, їх удосконаленні, це поняття постійно набуває істотних змін і удосконалень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням в сфері інновацій в різні роки були присвячені роботи відомих зарубіжних та вітчизняних вчених таких як Й. Шумпетер, Б. Є. Патон, З. С. Варналії, О. І. Амоша, М. Ю. Макогон, О. С. Власик, О. І. Дідченко, О. М. Анісімова та ін.

Метою статті є визначення теоретико – методологічних аспектів терміну «інновація». Дослідження класифікації інновацій за певними ознаками.

Викладення основного матеріалу дослідження. Термін «інновації» як економічної категорії ввів у науковий обіг австрійський економіст І. Шумпетер. Він вперше розглянув питання нових комбінацій виробничих факторів і впливів п'ять змін у розвитку, тобто питань інновацій: використання нової техніки, технологічних процесів або нового ринкового забезпечення виробництва; впровадження продукції з новими властивостями; використання нової сировини; зміни в організації виробництва і його матеріально-технічного забезпечення; поява нових ринків збуту. [1, С. 73]

Innovation (англ.) – утворено з двох слів – латинського «новация» (новизна, нововведення) і англійського префікса «ін», що означає «в», «введення». Тому, у перекладі з англійського «інновация» означає: введення нового, відновлення. [2, С.771]

Інновації розглядаються з різних точок зору: у зв'язку з технологіями, комерцією, соціальними системами, економічним розвитком і формуванням політики. Відповідно, в науковій літературі існує широкий спектр підходів до концептуалізації інновацій. В табл. 1 наведені деякі з цих підходів:

Таблиця 1

Спектр підходів до концептуалізації інновацій [2, С.771]

Закон України «Про інноваційну діяльність» N 40-IV від 04.07.2002 року	Інновації - новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери;
Дідківська Л. І., Головка Л. С. Державне регулювання економіки: Навч. посіб. – К.: Знання, 2007. – 214 с.	Інновація – це нововведення у будь-якій сфері людської діяльності завдяки впровадженню результатів науково-технічного прогресу, технологічного оновлення та вдосконалення управління й організації виробничих процесів.
Петрович Й. М., Кіт А. Ф. та ін. Економіка підприємства: Підручник /За заг. ред. Й. М. Петровича. – Львів: «Магнолія 2006», 2007. – 580 с.	Інновації – це процес постійного оновлення в усіх сферах діяльності підприємства, Інновації включають в себе не лише технічні й технологічні розробки, але й усі зміни, що сприяють поліпшенню діяльності підприємства (нові товари, нові послуги, нові сприятливі умови для клієнтів і т. д.)
Фатхутдинов Р. А. Инновационный менеджмент. Учебник, 4-е изд. – СПб.: Питер, 2003. – 400 с.	Інновація – кінцевий результат впровадження нововведення з ціллю зміни об'єкту управління та отримання економічного, соціального, екологічного, науково технічного або іншого виду ефекту.
Активізація інноваційної діяльності: організаційно-правове та соціально-економічне забезпечення: Монографія / О. І. Амоша, В. П. Антоноук, А. І. Землянкін та ін. /НАН України. Ін-т економіки пром-сті. – Донецьк, 2007. - 328 с.	Інновація – винахід, який далі стає ядром підприємницької ідеї.
Павленко І. А. Інноваційне підприємництво у трансформаційній економіці України: Монографія. – К.: КНЕУ, 2007. – 248 с.	Інновація – це об'єктивна економічна категорія теорії інноваційного підприємництва, яка характеризує якісну зміну продуктивних сил і виробничих відносин на основі впровадження прогресивних досягнень науки, техніки, технології, що забезпечують економію витрат, підвищення продуктивності праці, удосконалення організаційно правового механізму економічної діяльності, кращу якість та конкурентоспроможність вітчизняних товарів, робіт і послуг.

Козлова В.Я. вважає, що "інновація" - закінчений продукт науково-технічних, технологічних, організаційно-управлінських, виробничих, комерційних процесів, спрямований на зміну (створення) функціонуючої системи, необхідної для отримання високоякісних конкурентоздатних товарів, робіт, послуг, поліпшення життєдіяльності людей і збереження довкілля, обумовлений технічними і технологічними параметрами, часом впровадження і використанням нематеріальних активів, захищених правами інтелектуальної власності. [3, С. 128]

Бовін А.А. вважає, що у залежності від характеру концепції, на якій основане нововведення, розрізняють:

- інновації з технологічною домінантою, тобто зміна фізичних властивостей товару на рівні виробництва, застосування нового компоненту або нового матеріалу, створення принципово нових продуктів, нових виробів, нового фізичного стану або нових комплексних систем. Вони виникають в результаті застосування точних наук в виробничій практиці і породжуються наукових організаціях та підрозділах НДДКР;
- нововведення з комерційною або маркетинговою домінантою, які торкаються в основному варіантів управління збутом і комунікаціями як складовими процесу комерційної реалізації товару або послуги. [4, С. 35]

Базовою класифікацією є групування інновацій Й. Шумпетера, що була основою його власної теорії економічного розвитку (рис. 1). Він виділяв п'ять типів інновацій: використання нової техніки, нових технологічних процесів або нового ринкового забезпечення (технологічні); виробництво продукції з новими властивостями (продуктові); використання нової сировини (сировинні); зміни в організації виробництва та його матеріально-технічне забезпечення (організаційні); виявлення нових ринків збуту (ринкові) [5].

**ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИХ СВЯЗЕЙ И ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ:
РЕГИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ**

Рис. 1. Типи інновацій за Й. Шумпетером [5]

Як вважає Череп А.В. [6, С. 15] для забезпечення ефективного управління інноваційною діяльністю необхідна певна систематизація інновацій. У наукових працях вчені-економісти класифікують інновації за такими групувальними ознаками:

- напрям застосування, тобто товарні, технологічні, маркетингові, ринкові, управлінські, екологічні та соціальні інновації;
- ступінь радикальності — радикальні, які кардинально змінюють управління, технологію виробничого процесу та ординарні, що впливають на окремі фази виробництва;

1. призначення інновацій — на ефективну реалізацію продукції, ефективність виробництва, покращення умов праці, підвищення якості продукції;
2. масштаб, в наслідок чого виділяють: глобальні, транснаціональні, регіональні та інформаційні інновації;
3. темпи впровадження — стрибкоподібні (коли відбувається різка зупинка виробництва старої продукції і починаються інноваційні зміни), швидкі, зростаючі (з поступовим зменшенням випуску старої продукції нарощується випуск нової), уповільнені та затухаючі інновації (на кінцевій стадії інноваційного процесу);
4. сфера розповсюдження інновацій: міжнародні, державні, галузеві та окремих підприємств.

На думку Ковальова А. В. [1, С. 74] все розмаїття інновацій можна класифікувати по ряду ознак:

1. За ступенем новизни:

- Радикальні (базисні) інновації, які реалізують відкриття, великі винаходи і стають основою формування нових поколінь і напрямків розвитку техніки і технології;
- Поліпшують інновації, реалізують середні винаходи;
- Модифікаційні інновації, спрямовані на часткове поліпшення застарілих поколінь техніки і технології, організації виробництва.

2. По об'єкту застосування:

- Продуктові інновації, орієнтовані на виробництво і використання нових продуктів (послуг) або нових матеріалів, напівфабрикатів, комплектуючих;
- Технологічні інновації, націлені на створення і застосування нової технології;
- Процесні інновації, орієнтовані на створення і функціонування нових організаційних структур, як всередині фірми, так і на межфірмовому рівні;
- Комплексні інновації, що представляють собою поєднання різних інновацій.

3. За масштабами застосування: галузеві; міжгалузеві; регіональні; в рамках підприємства (фірми).

4. З причин виникнення: реактивні (адаптивні) інновації, що забезпечують виживання фірми, як реакція на нововведення, які здійснюються конкурентами; стратегічні інновації - це інновації, реалізація яких носить попереджуючий характер з метою отримання конкурентних переваг у перспективі.

5. За ефективністю: економічна; соціальна; екологічна; інтегральна.

Краснокуцька Н.В. серед підходів до класифікації інновацій вважає найпоширенішим розподіл їх за змістом та сферою застосування [7]. На основі цього критерію вона вирізняє великі групи інновацій (рис.2).

Новизна інновацій оцінюється за технологічними параметрами, а також з ринкових позицій. Ж. Ж. Ламбен називає такі інновації нововведеннями з технологічною доміантою, що змінюють фізичні властивості продукту (флотажне скло) або використовують нові компоненти (стальний корд в автомобільній покришці), новий матеріал (пінополіуритан), створюють принципово нові продукти, нові вироби (композиційні матеріали, телевізори з високою чіткістю зображення) або нові комплексні системи (швидкісний потяг). Тобто за технологічними параметрами інновації поділяються на продуктові (коли використовують нові матеріали, напівфабрикати, комплектуючі й одержують товари з принципово новими функціями) і процесні (коли використовуються нові технології виробництва, нові методи організації виробництва). [7]

Нові для галузі чи підприємства — це інновації з частковою новизною одного або кількох елементів уже відомого товару через зміну функцій і характеристик існуючого продукту або процесу.

На думку Краснокуцької Н.В., наведена типологія дає можливість точніше ідентифікувати кожне нововведення, оцінити співвідношення різних типів нововведень у різних сферах суспільного життя, виявити динаміку та тенденції змін цих співвідношень у різні періоди розвитку й одержати свого роду діагностику інноваційного стану господарства, що може бути основою подальшого планування інноваційного розвитку. У табл. 2 наведено комплексний класифікатор. [7]

У кожній групі виділені свої підгрупи базових ознак класифікації. Особливість групування дає можливість приймати відповідні управлінські рішення щодо доцільності інвестування інноваційного процесу, вибору методів інноваційної діяльності, оцінки ризику як самого нововведення, так і форм організації інноваційного процесу. Класифікатор інновацій, інноваційних процесів та нововведень [7]:

1. Інновації (новачії): науково – технічні; технологічні, економічні, організаційні, управлінські.
2. Рівень новизни - абсолютна (повна); відносна; умовна; часткова.
3. Інноваційний потенціал – радикальний, комбінований, модифікований.
4. Інноваційні процеси - основні цілі, тривалість проведення, вартість, інвестиції, ризику (економічні, комерційні).
5. Особливість організації інноваційних процесів – внутрішньоорганізаційні, міжорганізаційні, проектно – програмні, конкурсні.
6. Нововведення - простий продукт, складний інноваційний продукт, модифікаційний продукт, технологічні процеси, послуги
7. Рівень розроблення і поширення нововведення – державний, регіональний, галузевий, корпоративний, фірмовий (рівень підприємства)
- 8 Сфера розроблення і поширення нововведень – промислова, науково – педагогічна, юридична.

Розглянуті теоретичні концепції класифікації інновацій уможливають узагальнення класифікаційних ознак і конкретизацію інноваційного процесу, [7]:

1. Рівень новизни – радикальні (упровадження відкриттів, винаходів, патентів), ординарні (ноу – хау, раціональні авторські пропозиції)
2. Стадія життєвого циклу товару, на якій запроваджується інновації - дослідження та розробки, виробництво, сервіс
3. Сфера застосування - технологічні, виробничі, економічні, торгівельні, соціальні, у галузі управління
4. Міра новизни - нові у світі, нові у країні, нові у галузі, нові для фірми
5. Темпи здійснення - швидкі, уповільнені, такі, що нарощуються, рівномірні, стрибкоподібні
6. Вид ефекту, отриманого в результаті впровадження інновацій - економічні, соціальні, екологічні, інтегральний

Класифікація інновацій дає можливість конкретизувати напрями інноваційного процесу, комплексно оцінити його результативність,

ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИХ СВЯЗЕЙ И ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ: РЕГИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ

сформувати економічні механізми й організаційні форми управління інноваційною діяльністю, визначити засоби реалізації інновацій на ринку, здійснювати прив'язку до типу інноваційного процесу, певної інноваційної стратегії. [7]

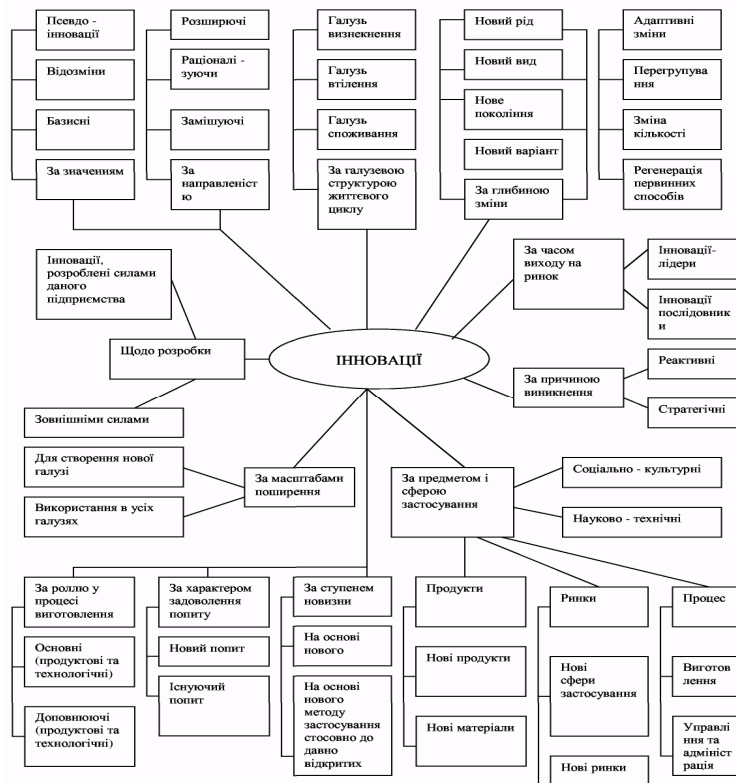

Рис. 2. Система інновацій та їх класифікація [7]

Як зауважує Краскутська Н. В. наведені класифікації інновацій не вичерпують уявлення про них як об'єкт до об'єкту дослідження. Закономірність розвитку науково-технічного прогресу, як і суспільства в цілому, свідчить, що сьогодні вже недостатньо акцентувати увагу тільки на окремих інноваційних групах як кінцевому результаті інноваційного процесу, як-от: нові види продукції, машини, агрегати, приладдя і т. ін. Поряд з цим необхідний комплексний підхід до вирішення техніко-організаційних і соціальних проблем, які пов'язані із здійсненням технічного оновлення виробництва. У наш час, управляючи нововведеннями на будь-якому рівні, важливо розглядати всі зазначені типи інновацій як комплекс заходів, що забезпечує стратегічний розвиток суспільства. [7]

Висновок. Визначено, що на сучасному етапі розвитку виникло таке поняття як «псевдоінновації» і тому потрібно дуже ретельно розмежовувати дійсно інновацію, чи просте удосконалення вже існуючої моделі яке не завжди може дійсно її поліпшити. Доведено, що існує значна кількість класифікацій терміну «інновація», які базуються на безлічі ознаках і характеристиках в залежності від того де ця інновація буде застосовуватись.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Ковальов А.В.Огляд загальнотеоретичних і методичних підходів до аналізу інноваційно-інвестиційних проектів. /А.В. Ковальов, І.А. Сільченко //Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності: Збірник наукових праць. – Маріуполь: ДВНЗ «ПДТУ», 2011. – Випуск № 2. – С. 73 – 77.
2. Козлова В.Я. Механизм внедрения инновации на промышленном предприятии: понятие и методика анализа //Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності: Збірник наукових праць. – Маріуполь: ДВНЗ «ПДТУ», 2011. – Випуск № 2. – С. 128 – 131.
3. Бовин А. А. Управление инновациями в организации: учеб. пособие / А. А. Бовин, Л.Е. Чердникава, В. А. Якимович. – М.: Омега – Л, 2006. – 415 с.
4. Капранова Л. Г. Інновації як складова розвитку металургійної галузі України / Л. Г. Капранова //Проблеми и перспективы развития сотрудничества между странами Юго-Восточной Европы в рамках Черноморского экономического сотрудничества и ГУАМ: Сб. науч. тр. – Одесса – Донецк: ДонНУ, РФ НИСИ в г. Одесса, РФ НИСИ в г. Донецк, 2008. – С. 770 – 776.
5. Череп А. В., Лизуненко М. М. Інноваційний розвиток як економічна категорія //Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності: Збірник наукових праць. – Маріуполь: ДВНЗ «ПДТУ», 2012. – Вип. № 1, Т. 1. – С. 13 – 17.
6. Водянка Л.Д. До питання про економічну сутність поняття інновацій та їх класифікації [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/inek/2012_5/173.pdf
7. Краснокутська Н. В. Інноваційний менеджмент: Навч. посібник. — К.: КНЕУ, 2003. — 504 с. /Бібліотека економіста [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://library.if.ua/book/4/480.html>

РЕЗЮМЕ

В статті розглянуто теоретико – методологічні аспекти терміну «інновація». Досліджено класифікації інновацій за певними ознаками.

Ключові слова: інновація, інноваційний потенціал, псевдоінновація, нововведення, класифікація.

РЕЗЮМЕ

В статье рассмотрены теоретико - методологические аспекты термина «инновация». Исследованы классификации инноваций по определенным признакам.

Ключевые слова: инновация, инновационный потенциал, псевдоинновация, нововведения, классификация.

SUMMARY

The article describes the theoretical - methodological aspects of the term "innovation". Investigated the classification of innovation in some sense.

Keywords: innovation, innovation potential, psevdoinnovation, innovation, classification.